

Bogdan-Alexandru
STĂNESCU

Caragiale

Scrisoarea pierdută

POLIROM
2019

*

Aicea vremea vremuiește, cum ți-am spus. Teama mea de nevralgii mă ține-n ibernare totală, nu mă raz, nu m-ating de pilsneraș, beau solemente tiutiun și trag cu urechea la concertele lui Aghiuță, cari a dat în pasiunea pentru Schumann. Exersează mititica fără preget *Fantezia în C op. 17* și abea așa îmi face ziulica mai ușoară. Aproape că nu mai suport ideea să ies la concerte, când am aici dialogul zilnic cu degețelele mumoase. S-a născut o intimațiune aproape erotică între muzica ei și urechea mea ciulită, cine-ar fi zis că lemnul e bun conducător de sentiment?

Dar să reviu la avatarurile acelor ani, cari de la distanța în timp și spațiu, după o vieță de om și din zărilor amare ale exilului, par acum nespus de plini, incredibili, de parcă un altul i-ar fi trăit. Aproape am uitat că în vremea ceea, mânat de sărăcie și de madam Caraboas, am apelat la Urechia să-mi găsească ceva, așa că m-am pomenit revizor școlar, ca amicul Eminescu, și chiar în zona Neamț-Suceava, pe două giudețe, ca să-mi pot ridica două salarii. Vei fi poate nedumerit de

numirea mea de către un ministru liberal și poate ți-or fi trecut pe la ureche zvonurile cum c-aș fi dezamorsat o conspirațiune orientată la *Timpul* împotriva lui Costake Roșeti. Dat fiind că nu văz la ce mi-ar servi acum să mă apăr împotriva unor mârșāvii, să mă spāl pe față în ochii dumitale, te rog să mă crezi că totul n-a fost decât scorneala acelui mârșav și nebun de Matei Eminescu, cari n-a putut păstra nici o femeie alături, pentru că avea obiceiul să le bată, și cari a prins ură pe mine de când a recunoscut în Conu Leonida pe socru-su de-al doilea, Leonida Condeescu. Era, ca toată familia Eminescu, ciupit de scufiță și degrabă vărsătoriu de sânge și de aceea bine s-a simțit doar la răsboiu, pe timp de pace devenind adesea nepotrivit în orice situațiune. A umplut târgul că Mihai, frate-său, i-ar fi povestit cum primise niște acte compromițătoare despre Costake Roșeti, să le dea la gazetă, iar eu le-aș fi furat peste noapte, ca să mă pui bine cu liberalii. Acum, matale, fiind mai tânăr și mai raciunal decât Eminovicii, îți dai seama că nici o mișcare politică nu e, ca să zic așa, pură. Găsești liberali ce trag cu ochiul admirativ la conservatori, găsești conservatori ce privesc cu invidie faptele liberalilor. Eu, de exemplu, sunt

conservator prin fire, pentru că sunt vechi și pentru că-mi repugnă ifosele moderniste, cari de multe ori ascund găunoșenie, lipsă de talent și lene. Nimic nu-mi iscă râsul mai mult decât impresiunile de împrumut, aliate cu firea noastră ipocrită și goală de conținut. Dar asta nu m-a făcut niciodată să nu văz și părțile bune ale împrumutului, partea lor creatoare, ca să zic așa. Sau mai curând născătoare de substanță. Pe mine Urechia mă simpatiza, deși liberal, la fel cum foarte mulți junimiști, în frunte cu Bardul, mă urau din suflet. Cât despre celebra mea trădare, ți-o voi spune cu mâna pe inimă că de asta nu mă fac vinovat. Altfel l-am trădat eu pe Eminescu, iar acolo de vină-s pornirile sufletului sau ale probabului, cum preferi, pe cari n-am știut niciodată a le stăpâni. Pentru că în perioada în cari am fost revizor în circumscripția Neamțului-Sucevii mi-era mai ușor să ajung la Iași decât la București, am loat obiceiul de-a vizita pe Veronica Micle, pe când Eminescu era încă ocupat cu *Timpul* lui. Acum, treaba cu Eminescu era așa: nimic nu-i plăcea mai mult decât să fie înamorat. Și la fel de mult să sufere din dragoste, să sbiere la lună când îl părăseau. Cât despre partea din mijloc,

adică dragostea propriu-zisă, aici n-avea habar să se comporte. Pe Veronica, ființă tragică și ridiculă, după cum vei vedea, o convinsese prin 1876 probabil vitalismul lui venind ca o lumină în casa aceea unde un bătrân trăgea să moară. Un bătrân cari o luase de nevastă când ea avea 14 ani, iar el 43. Popor civilizat, de, pretenții mari, ifose, dar într-ale prohabului oficializat tot ca țiganii rudari ne comportăm. Când Ștefan Micule trăgea să moară, zdrobit de îndepărtarea de la Universitate și exilarea ovidiană la Școala de Arte și Meserii, Veronica era în plină splendoare, avea 26 de ani, era blondă, înăltuță, cu trăsături fine și ochi jucăuși, mâini subțiri, străvezii și începuse a da pe față o nerăbdare specifică femeii cari se apropie de 30 de ani, adică nu-și mai ascundea cochetăriile de prin Copou, unde era mereu însoțită de vreun ofițeraș cu mustăți de morsă. În același timp îngăduia cu aparentă răceală curtea poetului, căruia se zvonea că i-a și cedat. Făceau un cuplu hazos, căci era mai înaltă decât el – nici nu era greu să fii mai înalt ca Eminescu, cari și când stătea în picioare te tot așteptai să se ridice odată – și când purta cocul ăla al ei impresionant aveai impresia că a ieșit cu o maimuță la plimbare,

pentru că Mihai era îndesat, tuciuriu și încrunțat, mai puțin când râdea, atunci devenea într-adevăr cuceritor, râdea sincer, cu tot trupul, se zguduia din toți rărunchii. Când am început eu să frecventez Iașii, Mihai era la București și înamorat tot de micuța teutonă Kremnitz, drept care-i făcea zile amare lui Tit Liv, care împărtășea aceeași pasiune pentru Mite. Cine venea din București știa că Eminescu n-are ochi decât pentru Kremnitz, dar că îi scria Veronicăi epistole înflăcărâte și pline de *jalousie*. Deci când am început eu s-o vizitez, terenul era propice unei scurte aventuri, la care mi s-a dat de înțeles că aș fi îndreptățit. Vezi tu, Coane Păvălucă, eu cu femeile am știut întotdeauna cum să mă port, am știut că le place o persoană lejeră, care nu le obligă la nimic și cu care pot împărtăși o oră, două de plăcere, fără a le atârna apoi ocalele iubirii de gleznă. N-am vrut nici să intru între ea și poet, nici nu i-am declarat vreun amor: am văzut-o așa cum era, disponibilă și dispusă, plăcut amuzată de mine și, fără a fi cumplit de indiscret, țin să-ți spui că nici nemulțumită n-am lăsat-o în final. Numai că aici m-am înșelat amarnic: imediat, de a doua zi, a început să-mi trimită scrisorele înflăcărâte, să mă cheme

și să-mi juruie credință undă amor, lucruri ce eu nu i le cerusem. Simțeam și oarecare remușcare, dar nu una profundă, căci știam prea bine cu ce se ocupau Eminescu la București și ea prin Copou.

Alta a fost greșeala mea, căci am păcătuit prin indiscreția tinereții. M-am lăudat, iar asta nu mi-am iertat-o niciodată. Față de Eminescu, nu de ea. Indiscreția am comis-o în fața idiotului de Bădescu, cari a dat fuga și i-a povestit lui Maiorescu, despre care știam prea bine că va profita, fie și numai pentru a-i face rău bălăucăi, care slujise ca martoră la celebrul proces de imoralitate dimpotriva lui, de la Școala de fete. Și-a plătit polița cu vârf și-ndesat, spunându-i lui Eminescu tot ce i-am zis eu lui Scipione, înșirându-i așadar întreaga listă de aventuri a Veronicăi, cari se încheia în mod strălucit cu Grecoteiul.

„Canalia“, a izbucnit atunci poetul și a ieșit pe ușă, mai s-o spargă. Prima oară când ne-am întâlnit, eram la o be'e, la Cujbă, cu Missir și Ranetti-Roman, eu steteam cu spatele, când îi văd pe cei doi că se-ngălbenesc și-mi fac semne discrete s-o iau la goană. Mă-ntorc și văd piticul îndesat, pe dragul meu de Eminescu, cum se repede ca o harpie păroasă și-mi pune mâna aia